

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Η Πατερική διδασκαλία εκφράστηκε μέσω των Οικουμενικών Συνόδων. Σύνοδος (συν+οδός) σημαίνει κοινή πορεία, εκκλησιαστική και σωτηριολογική. Μόνο η διαχρονικώς εκφρασθείσα Αποκάλυψη του Θεού είναι στην ιστορία η σωτήρια και η αληθινή. Τα δόγματα της Εκκλησίας -που είναι τρόποι κοινωνίας με το Θεό (αν γίνουν βιώματα των πιστών μέσω της Θείας Λατρείας) και όχι αφηρημένες μεταφυσικές κατασκευές- είναι οι αλήθειες εκείνες που παντού, πάντοτε και από όλους έγιναν πιστευτές. Έτσι, οι αναγνωρισμένες από την συνείδηση του πληρώματος της Εκκλησίας Σύνοδοι (γιατί ο λαός είναι πάντοτε στην Ορθόδοξη Εκκλησία ο φρουρός και υπερασπιστής της πίστewς), στις οποίες συμμετείχαν μεγάλες μορφές θεολογικές και εκκλησιαστικές (οι Πατέρες ονομάζονται «πάγχρυσσα στόματα του Λόγου»), εξέφρασαν την αλήθεια στην ιστορία, ερμήνευσαν ορθοδόξως λεπτότατα σημεία της Αγίας Γραφής και γνωμάτευσαν για επιτακτικά διοικητικά και λατρευτικά ζητήματα.

Από τις επτά αναγνωρισμένες Οικουμενικές Συνόδους στην Ορθόδοξη Εκκλησία (πολλοί μιλούν ακόμη και για όγδοη και ένατη Οικουμενική Σύνοδο, που εκφράζουν πλήρως την διδασκαλία της Εκκλησίας), το έργο της Δ΄ Οικουμενικής είναι ιδιαιτέρως σημαντικό. Η Σύνοδος αυτή ονομάστηκε «πρότυπο Συνόδου», αφού συμμετείχαν σ' αυτήν επίσκοποι, διάκονοι, μοναχοί και λαϊκοί απ' όλο τον χριστιανικό κόσμο, η όλη διαδικασία ήταν πραγματικά δημοκρατική, και η παρουσία των αυτοκρατόρων διακριτική. Ο Ιησούς Χριστός, που είναι το κλειδί κατανόησης της ιστορίας και των μυστηρίων του Θεού, προξένησε με τη ενσάρκωσή του, τη διδασκαλία, τα θαύματα και την ανάστασή του, κρίση υπαρξιακή και θεολογική στους ανθρώπους όλων των εποχών, προς τους οποίους απηύθυνε το διαχρονικό σωτήριο ερώτημα: «Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;» (Μάρκ. 8,27), δηλαδή «Ποιος νομίζουν οι άνθρωποι ότι είμαι;» Ανάμεσα στις άστοχες θρησκευτικές και φιλοσοφικές απαντήσεις που δόθηκαν και συνεχώς δίδονται στο ερώτημα αυτό, η Εκκλησία προβάλλει εξ' αρχής την λυτρωτική απάντηση, που βρίσκεται σε ακολουθία με την Αγία Γραφή και την ιερά Παράδοση, ερμηνεύοντας το πρόσωπό Του ως τον Υιόν του Θεού που έγινε άνθρωπος για να γίνουμε εμείς θεοί, σύμφωνα και με τον Μέγα Αθανάσιο και τη συνολική συνείδηση των Πατέρων και αγίων της Εκκλησίας (που ακριβώς αγίασαν γιατί έζησαν την αλήθεια αυτή).

Είναι γραμμένο ότι αφού οι απόστολοι απάντησαν πως πολλοί λαϊκοί άνθρωποι θεωρούν τον Ιησού μεγάλο προφήτη και άλλοι ως τον Ηλία, τον Ιερεμία ή τον Ιωάννη τον Βαπτιστή, ο Χριστός απηύθυνε το ερώτημα και προς τους ιδίους, δηλαδή προς την αμέσως μελλοντική Εκκλησία Του, ως εξής: «Εσείς ποιος νομίζετε ότι είμαι;» Και ο απόστολος Πέτρος εκπροσωπώντας και τους υπόλοιπους αποστόλους (την συνείδηση των πιστών όλων των αιώνων), του απάντησε: «Εσύ είσαι ο Χριστός, ο Υιός του ζωντανού Θεού» (Ματθ. 16,15-16). Την λυτρωτική αυτή πίστη διατύπωσε έξοχα η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος, απαντώντας εκκλησιαστικά στις αιρέσεις που ήθελαν τον Ιησού είτε «ψιλόν» άνθρωπο είτε απογυμνωμένο από την ανθρωπότητα Θεό. Αιρετικά ιδωμένος δηλαδή ο Χριστός δεν θα μπορούσε να σώσει το πλάσμα του, τον άνθρωπο, αλλά θα παρέμενε η σωτήρια μια ακόμη ηθική

προσπάθεια στο επίπεδο της καλυτέρευσης της ζωής και των καλών τρόπων και όχι πορεία προς τον αγιασμό και τη θέωση. Πολύ εύστοχα λοιπόν, ο ορθοδόξως στον Μονοφυσιτισμό απαντώντας Όρος της εν Χαλκηδόνι του 451 μ.Χ. Συνόδου, απεφάνθη ότι ο Χριστός έχει δύο φύσεις, την θεία και την ανθρώπινη (είναι πραγματικά Θεάνθρωπος), που δεν συγχέονται μεταξύ τους, είναι αδιαίρετες και αχώριστες, και ενώνονται υποστατικά στο πρόσωπο του Λόγου του Θεού, του μονογενή Υιού Του.

Ο Χριστός επομένως είναι αφενός πλήρης Θεός και έχει την ίδια ουσία με τον Πατέρα του: «Εγώ και ο Πατέρας είμαστε ένα», ο ίδιος διακηρύσσει (Ιω. 10,30), και στον απόστολο Φίλιππο, που του ζήτησε κάποτε να τους αποκαλύψει τον Πατέρα Του, τού λέγει: «Τόσο καιρό είμαι μαζί σας Φίλιππε και δεν με γνώρισες;» (Ιω. 14, 8-10). Στον απόστολο Θωμά, που ρώτησε να μάθει τον δρόμο προς τον Θεό, απαντά: «Εγώ είμαι ο δρόμος, η αλήθεια και η ζωή». Η λειτουργική (και όχι ιδιωτική-διανοητική) αυτή πίστη στη Θεότητα του Χριστού εξαγιάζει την ύλη, δημιουργεί γνήσιες σχέσεις των ανθρώπων με το Θεό, λυτρώνει από το προπατορικό αμάρτημα, συμβάλλει στην αληθινή αυτογνωσία και στην τελειοποίηση των διαπροσωπικών σχέσεων.

Αφετέρου δε ο Χριστός είναι και τέλειος άνθρωπος: Ο απ. Παύλος, που μαρτύρησε για τον Χριστό, ενώ αρχικά ήταν σκληρός διώκτης των χριστιανών, γράφει στους Γαλάτες: «Όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου, έστειλε ο Θεός τον Υιό του, που γεννήθηκε από γυναίκα, υποτάχθηκε στο νόμο, για να εξαγοράσει τους υπό τον νόμο, ώστε να απολαύσουμε την υιοθεσία» (4,5). Η διπλή αυτή φύση του Χριστού είναι που οδηγεί σε ενότητα με το Θεό και τους συνανθρώπους. Κάθε άλλη ατομική άποψη για τον Χριστό καθιστά αμφίβολη τη σωτηρία του ανθρώπου, διότι δεν δίνει λύση στο δραματικό χαρακτήρα της ύπαρξης. Αν ο Χριστός ήταν μόνο άνθρωπος, δηλαδή δεν ήταν Θεός, τότε δεν θα μπορούσε να ενωθεί ο κάθε πιστός κατά χάριν με το Θεό και να σωθεί στην αιωνιότητα, δεν θα υπήρχε δυνατότητα σωτηρίας. Αν πάλι ο Χριστός ήταν μόνο Θεός, θα υποβαθμιζόταν αφάνταστα η ανθρώπινη φύση και δεν θα υπήρχε τρόπος πραγματικού εξαγιασμού της.

Η δογματική αυτή αλήθεια της Εκκλησίας, περί των δύο φύσεων του Ιησού Χριστού ως Θεανθρώπου, που εκφράστηκε άριστα από τους θεοφόρους Πατέρες της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου (630 άγιες μορφές), είναι και η σωτηρία του ανθρώπου. Εκτός από τον Χριστό, νοούμενον ως Θεόν, δεν υπάρχει άλλος σίγουρος δρόμος που να οδηγεί στον αγιασμό και τη θέωση (Πράξ. 4,12). Πέραν του Χριστού, η επικοινωνία, σχέση και ένωση ακτίστου Θεού και κτιστού ανθρώπου είναι αδύνατη και το μονοπάτι της θεογνωσίας κλειστό. Δι' αυτής της πίστης και ζωής οι χριστιανοί εξαγιάζονται και η ανθρωπότητα έχει κάθε στιγμή δυνατότητα και ελπίδα σωτηρίας.

Πως όμως η ανωτέρω Χριστολογική αλήθεια γίνεται κτήμα και βίωμα προς σωτηρία όλων; Η απάντηση είναι πάντοτε εκκλησιαστική: Δια των πιστών ακολούθων του Κυρίου, που οφείλουν να είναι και να γίνονται ασταμάτητα αλάτι και φως για τους γύρω τους προς σωτηρία των εθνών, συμπάσης της ανθρωπότητας. Μάλιστα τα φαγητά καθίστανται εύγευστα δια του άλατος. Κατά

τον ίδιο τρόπο ο χριστιανός εκείνος που τηρεί τα όσα διδάσκει, και διδάσκει τα πρόποντα, καθιστά το Ευαγγέλιο ιδιαιτέρως προσιτό και ευχάριστο στη ακοή και τη ζωή των ανθρώπων. Διότι μόνο με σωστά παραδείγματα οδηγείται γνησίως η ανθρωπότητα στην τελεία πνευματική ζωή και στη μακαριότητα του Θεού. Αντίθετα, αν το ίδιο το αλάτι χάσει την αλμύρα του, σε τίποτα δεν είναι πλέον χρήσιμο, επισημαίνει ο Ιησούς, και πετιέται ως άχρηστο. Έτσι κινδυνεύει να καταντήσει και η ζωή εκείνων που αδιαφορούν για τα πνευματικά, εφόσον παραμένουν άγευστοι ως προς την αλήθεια και το ουσιαστικό νόημα της ζωής.

Η υγιής τροφή, δηλαδή το θέλημα του Θεού, συγκρατείται στον κόσμο και προσφέρεται στους ανθρώπους δια του γνησίου άλατος, που είναι η Εκκλησία –είτε εν τω συνόλω αυτής, είτε και μεμονωμένα ως χριστιανική ιεραποστολή, διδαχή του θείου λόγου, Λειτουργία, λατρεία και Θ. Μετάληψη δια των επισκόπων και ιερέων. Οι μαθητές λοιπόν και χριστιανοί οφείλουν να ζουν σωστά, αφού δεν υπάρχει περίπτωση να μην φανεί η διαγωγή τους και να μην αποκαλυφθεί το ποιόν τους, όπως και μια πόλη οικοδομημένη άλλωστε πάνω σε όρος δεν μπορεί να κρυφτεί, αλλά είναι σε θέα όλων. Παρομοίως, όπως έναν αναμμένο λύχνο δεν τοποθετούσε κανείς κάτω από τον κάδο που μετρούσαν το σιτάρι (μόδιος) αλλά σε ψηλή θέση ώστε να λάμπει σε όλους μέσα στο σπίτι, έτσι και προορισμός των μαθητών του Κυρίου δεν είναι να κρύβουν τη ζωή και τη διδασκαλία τους, αλλά να φωτίζουν στην οδόν της Θεογνωσίας. Βλέποντας οι άνθρωποι τα καλά έργα των χριστιανών, και την αγιότητά τους, τότε μόνο θα δοξάζουν πραγματικά τον Τριαδικό Θεό, τον εν τοις Ουρανοίς (εκεί η πραγματική πατρίδα των πιστών), που μπορεί να μην φαίνεται (ο Θεός) με τα σωματικά μας μάτια, αλλά το παράδειγμα και η αγία ζωή των ευσεβών τον καθιστά ορατό δια των πνευματικών οφθαλμών.

Η γη λοιπόν θα σαπίσει (δηλαδή η ανθρωπότητα) χωρίς το ανόθευτο αλάτι, που είναι ο Χριστός και οι εντολές Του και που οδηγούν στην ελευθερία. Η διδασκαλία Του πηγαίνει πολύ βαθιά, υπαρξιακά και πνευματικά, και είναι η μόνη τέλεια, γνήσια και θεϊκή θεραπεία, εφόσον ψυχοσωματικά ολοκληρώνει και εξαγιάζει τον άνθρωπο.

### ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:

«Βήματα Πίστης και Ζωής», Αν. Αργυρόπουλου-Δ. Τριανταφύλλου, εκδ. Πατάκη, Αθ. 2000

«Εκκλησία: Η Νέα Κοινωνία σε Πορεία», Αργυρόπουλου-Τριανταφύλλου, εκδ. Πατάκη, Αθ. 2003

«Μαθητές Εκείνου», αρχιμ. Δανιήλ Αεράκη, Αθ. 1984

«Ο Θεολόγος καθηγητής στην τάξη - σχέδια διδασκαλίας για το Γυμνάσιο», Ν. Νευράκη-Δ. Καλτσούλα, εκδ. Γρηγόρη, Αθ. 2000

«Υπόμνημα εις το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον», Π.Ν. Τρεμπέλα, εκδ. 'Ο Σωτήρ', 1989

«Ερμηνεία των τεσσάρων Ευαγγελίων», Βαρθολομαίου Γεωργιάδου, εκδ. 'Δημιουργία', 1992

«Τα τέσσερα Ευαγγέλια», Τιμοθέου Κιλίφη, 4η έκδ., Αθ. 1999